

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1920

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Kommentar: Indeholder også : Fagforeningsbevægelsen i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920

Relateret:

Relateret:

Copyright: Det Kongelige Bibliotek

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

4

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

5

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

6

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

7

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

8

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

9

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

10

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

11

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

12

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

13

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

14

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

15

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

16

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

17

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

18

[Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920](#)

19

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
20

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
21

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
22

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
23

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
24

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
25

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
26

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
27

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
28

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
29

Den socialdemokratiske Bevægelse i Danmark : Beretning til den skandinaviske Arbejderkongres i København 1920
30

DEN SOCIALDEMOKRATISKE BEVÆGELSE I DANMARK

BERETNING TIL
DEN SKANDINAVISKE ARBEJDERKONGRES
I KØBENHAVN 1920

Straks efter den 8. skandinaviske Arbejderkongres i Stockholm i September 1912 begyndte et nyt og betydningsfuldt Afsnit af det danske Socialdemokratis Historie.

Venstre-Regeringen havde endelig følt, at det var Tid for den at imodekomme Kravet om en Behandling af Forfatningsspørgsmaalet og bygge Forslaget paa de aargamle demokratiske Grundsætninger om Afskaffelse af Godsejernes privilegerede Valgret til vort Forstekammer (Landstinget) og Indførelsen af den lige, almindelige Valgret.

Foreren i den daværende Venstreregering (Klaus Berntsen) formaaede imidlertid ikke at overvinde den skjulte og aabenlyse Modstand indenfor sit eget Parti, og ved Folketingsvalget i Maj 1913 blev *det radikale Venstre og Socialdemokratiet Flertal i Folketinget*. Hermed indlededes den Periode, som er fortsat indtil dette Øjeblik, og som kendetegnes ved Samarbejdet mellem de to Partier under den Form, at det radikale Venstre paa Grundlag af det socialdemokratiske-radikale Flertal i Folketinget overtog Regeringsmagten.

De 7 Aar har — som det kort skal vises nedenfor — store Sejre og Fremskridt at opvise for Arbejderklassen i Danmark, og de Fremgangslinier, Partiet har fulgt i disse meget vanskelige Aar, har ikke alene vundet Forstaaelse og Tilslutning hos Partiets Medlemmer og Vælgere, men ogsaa givet Partiet en imponerende Fremgang saavel i By som paa Land.

Den politiske Organisation og dens Vækst.

Det socialdemokratiske Parti i Danmark (»Socialdemokratisk Forbund«) bestaar af de over hele Landet spredte socialdemokratiske Foreninger, der optager Kvinder og Mænd, der er fyldt 18 Aar, og som anerkender Socialdemokratiets Program. Derimod optager

de socialdemokratiske Foreninger *ikke* Fagforeninger eller andre Sammenslutninger *en bloc*, men der bestaar det intimeste Samarbejde baade mellem Fagforeningerne og de socialdemokratiske Foreninger i de forskellige Byer og Sogne og mellem Fagforbundenes og Partiets Ledelser, saaledes at Fagforeningerne i Almindelighed ogsaa er Organer i det socialdemokratiske Arbejderparti.

I Landets største Byer findes flere socialdemokratiske Foreninger — København-Frederiksberg har saaledes 23 — men ellers er Hovedreglen den, at der i hver Kommune kun bestaar én socialdemokratisk Forening. Samtlige socialdemokratiske Foreninger indenfor hver Valgkreds er dernæst sammensluttet i en *Kredsorganisation*, hvis Bestyrelse forestaar og planlægger de større Moder, Valgagitationen og andet Fællesarbejde i Kredsen.

De socialdemokratiske Foreningers Fremgang i Antal og Medlemstal ses af følgende Oversigt, der angiver Stillingen ved hvert Aars Udgang:

Aar	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Antal Foreninger	402	429	452	508	531	553	677
Antal Medlemmer	48,344	54,503	57,115	60,072	67,724	78,320	91,791

Den 1. Oktober 1919 var Stillingen denne:

869 Foreninger med 110,728 Medlemmer,

altsaa paa et Aar en Fremgang paa ca. 200 Foreninger og ca. 20,000 Medlemmer, og siden da er Fremgangen fortsat baade i By og paa Land.

Den socialdemokratiske Presse.

Den socialdemokratiske Presse i Danmark, for hvis Opstaaen og Virken der er redegjort i Beretningen til sidste skandinaviske Kongres, bestaar for Tiden af 55 Dagblade og 1 Ugeblad.

Der er siden forannævnte Kongres stiftet 20 ny Blade, hvoraf de 19 udkommer i Provinsen og et i Hovedstaden, idet man i Slutningen af Krigsperioden fandt det formaalstjenligt foruden Hovedorganel, »Social-Demokraten«, ogsaa at udgive et Eftermiddagsblad, »Klokken 5«. Bladene, der udkommer i *et samlet Oplag paa over 150,000*, ejer Bygninger i 6 Byer og Trykkerier i 15 Byer og beskæftiger over 1000 Personer.

Partiets Forlag og Boghandel »Fremad«.

Dette Foretagende er startet den 13. December 1912, og efter at Begyndelsesvanskelighederne er overstaaet, er det nu i rivende Udvikling.

Salget, der i 1913 var 78,000 Kr., steg efterhaanden saaledes, at det i 1917 var 105,000 Kr. og sidste Aar 1919: 260,000 Kr. Foruden som almindelig Bog- og Papirhandel drives Foretagendet ogsaa som *Forlag*. Af Udgivelserne kan nævnes: *Gustav Bang*: Den materialistiske Historieopfattelse; En *Mindeudgave i 2 Bind* af Gustav Bangs Artikler: *Arbejderklassens Liv og dens Kamp*; *Fr. Engels*: Socialismens Udvikling fra Utopi til Videnskab; *K. Kautsky*: Demokrati eller Diktatur; et Festskrift: *Karl Marx*, og desuden en Række mindre Skrifter om Socialdemokratiets Principper, Program og Politik.

Kooperationen.

»Arbejdernes Fællesbageri«

er det ældste af de kooperative Foretagender, idet det er oprettet i 1886. Aktiekapitalen var 10,000 Kr., der tilvejebragtes ved Tegning af Aktier paa 10 Kr. Ingen *personlig* Aktionær har mere end *én* Stemme paa Generalforsamlingen, uanset Antallet af Aktier; de aktieejende *Organisationer* har en Stemme for hver Aktie, dog højst 10 Stemmer. Aktierne forrentes med 4 pCt.

Bageriets Formaal er det dobbelte: at *regulere Brodpriserne* samtidig med at levere et godt, sundt Produkt, og at *regulere Arbejdsforholdene* for de paagældende Fags Arbejdere.

Begge disse Formaal er opfyldt. Bageriets Brod er *det billigste her i Landet*, og Bageriet har derfor ogsaa under Krigen været en virkningsfuld Bremse overfor de private Brodfabrikker. Et 4 kg Rugbrod er 10 Øre billigere end fra de andre Fabrikker, og et 300 g Franskbrod 4 Øre billigere. Forbrugerne af Bageriets Brod er derved i det forløbne Aar sparet for en Udgift paa ca. 300,000 Kr.

Produktionen i det sidst forløbne Aar har været: 2,500,000 Rugbrod à 4 kg, 1,165,000 Sigtebrod à 600 g, 50,000 grove Hvedebrode à 750 g og 1,150,000 Franskbrod à 300 g.

Fællesbageriets Arbejdere har *højere Lon*, *kortere Arbejdstid* og en *længere Ferie* end Arbejderne paa de øvrige Brodfabrikker. Bagersvendenes og Mollersvendenes mindste Lon er for Tiden 95 Kr. pr. Uge, Maskinisternes Lon er 97 Kr. og Arbejdsmandenes Lon er 85 Kr. pr. Uge. Den effektive Arbejdstid er $7\frac{1}{2}$ Time, og der gives en *Sommerferie* paa 12 Arbejdsdage.

Mølleriet har i det sidste Aar formalet ca. 80,000 Tdr. Rug og Hvede. Bageriets og Mølleriets Omsætning har i det forløbne Aar været ca. 2 Millioner Kroner med en Avance paa 86,000 Kr., hvoraf 40,000 Kr. er henlagt til Afskrivningsfondet.

Fællesbageriet driver tillige en Slagterforretning under Navn af »Arbejdernes Kodforsyning«, som har 4 Udsalgssteder paa forskellige Steder i Byen. Denne Forretning har i det forløbne Aar haft en Omsætning paa 1,660,000 Kr. og en Avance paa 32,000 Kr., hvoraf 15,000 er henlagt til Afskrivningsfondet.

Aktieselskabet (Bageri, Mølleri og Kodforsyning) har i Løbet af 33 Aar oparbejdet en Formue paa 750,000 Kr.

Arbejdernes Bryggeri »Stjernen«

oprettedes i 1902. Aktiekapitalen er 150,000 Kr. I sidste Driftsaar var Omsætningen ca. 3 Mill. Kr. og Overskuddet ca. 569,000 Kr. Foretagendet, der drives baade som Ølbryggeri, Malteri og Mineralvandsfabrik, beskæftiger 270 Personer.

»Arbejdernes Fællesorganisations Brændselsforretning«

begyndte sin Virksomhed i Sommeren 1915 for at skaffe Medlemmerne af de københavnske Fagforeninger billigere Brændsel, end der kunde skaffes gennem de sædvanlige Handlende. »Fællesorganisationen« (Sammenslutningen af de københavnske Fagforeninger) skaffede sig Forbindelse med et tysk Firma og optraadte selv som Importør. I Løbet af dette Aar solgtes paa denne Maade 62,067 hl Koks.

Senere begyndte Mangelen paa *engelske* Kul og Koks at blive følelig ogsaa for industrielle Foretagender, og da den ene store Virksomhed efter den anden henvendte sig til »Fællesorganisationen« for at faa *tyske* Kul og Koks, udvidedes denne Handelsvirksomhed af sig selv meget hurtigt. Men da man ikke fandt Anledning til at gaa ind paa de private Importørers Krav om en Fortjeneste paa 1 Kr. pr. hl Koks, maatte der dannes et *Handelselskab* i Overensstemmelse med Lovgivningen.

Paa et Møde den 13. Juni 1916, til hvilket alle Bestyrelsesmedlemmer i de københavnske Fagforeninger havde Adgang, vedtoges det da *enstemmigt* at danne et Aktieselskab til Handel en gros og en detail med Brændsel.

Aktiekapitalen, der fastsattes til 25,000 Kr. i Aktier paa 100 Kr., var hurtigt derefter fuldt indbetalt.

Kun de københavnske Fagforeninger og andre Arbejderorganisationer kan eje Aktier! Ingen Privatmand har en eneste Aktie!

Renten af den indskudte Kapital er 6 pCt. aarlig, d. v. s. 1500 Kr.

Brændselsforretningen er altsaa et almindeligt kooperativt Foretagende, der virker i Overensstemmelse med Landets Lovgivning.

Trods energiske Boycotningsforsøg fra Privatkapitalisternes Side udviklede Forretningen sig hurtigt til Storimportør. Brændselstilforslerne fra England formindskedes efterhaanden saaledes, at en Katastrophe ikke var udelukket, og da de tyske Kuleksportører selvfølgelig gerne ønskede Forbindelse med Danmark, der hidtil overvejende havde importeret engelske Kul og Koks, kom der en Overenskomst i Stand, hvorefter der sikredes Brændselsforretningen et vist Kvantum Kul og Koks pr. Maaned. At tyske Fagforeningsfolk og Partifæller var behjælpelige ved disse Forhandlinger, var kun naturligt.

I den følgende Tid kappedes de største Industriforetagender om at blive delagtige i de tyske Kul og Koks fra »Arbejdernes Brændselsforretning«, der ogsaa nu fik Filialer i Provinserne og blev Leverandør til de fleste af Købstadkommunerne, ligesom Staten har faaet Leveringer derfra, uden at noget politisk Parti har taget Anstod deraf.

Ved Siden af denne Virksomhed forsømtes dog ikke de oprindelige Formaal. Indtil *Rationeringen* umuliggjorde det, solgtes stadig Brændsel til *billige* Priser til Fagforeningsmedlemmer og Arbejdslose, og i Februar 1918 fik de Arbejdslose i København *gratis* 6 Mill. kg svensk Brænde, medens der samtidig ydedes de Arbejdslose i Provinsen en Brændselshjælp paa ca. 1 Mill. Kroner!

For at illustrere Forretningens Virksomhed skal her anføres nogle Tal:

I Juni 1916—December 1917 var Importen 900,000 Tons, Omsætningen 72 Mill. Kr. og Overskudet 7,989,000 Kr.

I Aaret 1918 var Importen 540,000 Tons, Omsætningen 68 Mill. Kr. og Overskudet 1,777,000 Kr.

I Aaret 1919, for hvilket endelig Opgørelse endnu ikke foreligger, er der importeret ca. 300,000 Tons til en samlet Værdi af ca. 35 Mill. Kr. En meget væsentlig Del af denne Import er *engelske* og *belgiske* Brændselsstoffer. Der blev nemlig, saa snart Krigen var sluttet, knyttet Forbindelser i England og Belgien, og i den senere Tid er den største Del af Importen kommet fra England.

Tallene for det sidste Aar er ifølge Forholdenes Udvikling (de vanskelige Eksportforhold fra Tyskland m. m.) noget lavere end

for de første Aar, men Forretningen er nu solidt *konsolideret*, — store Krananlæg, Pladser, Vogne m. v. er anskaffet — dertil er Overskudet i alt væsentligt anvendt — og det kan fastslaaes, at den danske Arbejderbevægelse er blevet et levedygtigt og betydningsfuldt kooperativt Foretagende rigere.

»Arbejdernes Landsbank«.

Da Arbejderpartiet efterhaanden havde faaet de mange nævnte økonomiske Foretagender, blev der megen Trang til egen Bankvirksomhed, og i Juni 1919 etableredes Arbejdernes Landsbank. Som de øvrige Foretagender ejes denne udelukkende af Fagforeningerne, Partiet og de nævnte kooperative Selskaber. *Ingen Privatperson ejer Aktier*. Banken har foreløbig en indbetalt Aktiekapital paa godt 2 Mill. Kr. og vil efterhaanden udvide til 4 Mill. Kr. Den maanedlige Balance udgør for Tiden 10 Mill. Kr.

»Brugsforeningsbevægelsen«.

Allerede for mange Aar siden har Bønderne startet Brugsforeninger ude paa Landet, men disse har hidtil ingen direkte Forbindelse haft med Arbejderbevægelsen. Brugsforeningsbevægelsen i Byerne kan derimod i stadig højere Grad betegnes som den tredje Gren af Arbejderbevægelsen.

I København begyndte Bevægelsen i 1908, men tog først rigtig Fart, da de enkelte Foreninger i 1916 sammensluttedes til »*Hovedstadens Brugsforening*«. Medlemsantallet var i 1916 7,000 og Omsætningen ca. 4 Mill. Kr. Ved Udgangen af Aaret 1919 var Medlemsantallet ca. 30,000, og Omsætningen i 1919 anslaaes til at blive 12—14 Mill. Kr.

Sammenslutningen har nu 74 Udsalg samt egen Fedevarefabrik og eget Gartneri.

»*De samvirkende Brugsforeninger*« bestaar af Bybrugsforeninger Landet over, og Opgaven er at støtte hverandre saavel organisationsmæssigt som i alle økonomiske Forhold. Der er for Tiden indmeldt 22 Foreninger foruden Hovedstadens Brugsforening.

Den samlede Omsætning er ca. 25 Mill. Kr. og det samlede Medlemsantal ca. 50,000.

Kooperativ Byggevirksomhed.

En særlig Side af Kooperationen er helliget Tilvejebringelse af Boliger. Forst er der af Arbejderforeninger skabt en Mængde egne Hjem i Havebyer o. lign., men da denne Virksomhed ikke var til-

strækkelig til at afhjælpe Bolignoden, dannedes der med moralsk Støtte af Fagforeningerne *kooperative Boligforeninger*, der opfører almindelige Beboelseshuse, i hvilke Andelsprincippet er gennemført saaledes, at hver Familie ejer en Lejlighed (2—3 eller 4 Værelser), der dog under visse Betingelser kan overdrages til andre. Al *Spekulation og Udbytning* er udelukket fra disse Foretagender, og der er hermed indledet en Udvikling, hvorved Boligforsyningen unddrages kapitalistisk Indflydelse. Den kooperative Byggevirksomhed har særlig været i stærk Udvikling i København under Krigen — medens det private Initiativ har været ganske ude af Funktion.

»*Arbejdernes kooperative Byggeforening*« har bygget for 7 Mill. Kr. (deraf for over 4½ Mill. Kr. under Krigen), og »*Arbejdernes Andelsboligforening*« har bygget for ca. 17 Mill. Kr. siden 1912 (deraf den væsentligste Del under Krigen). Denne sidste Forening driver egen *Tommerhandel*, egen *Snedker- og Malervirksomhed* samt *Korselsafdeling*, ligesom den driver 2 *Teglværker* med en årlig Produktion af over 5 Mill. Mursten. Endvidere ejer den udstrakte ubebyggede Grunde i København.

Begge Foreninger har nye, store Foretagender i Gang.

— Der findes i København desuden en kooperativ

Livsforsikringsanstalt

samt forskellige Foretagender, der er startet af de enkelte Fagforeninger, og ogsaa ude i *Provinsbyerne* findes foruden Brugsforeningerne *kooperative Produktionsforetagender*.

Ligeledes findes baade i København og Provinserne *Forsamlingsbygninger*, der tilhører Arbejderpartiet.

De kommunale Raad.

Til de kommunale Raad har Kvinder og Mænd Valgret, naar de er fyldt 25 Aar og svarer Skat. I København er der en Census paa 800 Kr. i årlig Indtægt. Gifte Kvinder har Valgret, naar Manden svarer Skat. Ugifte Kvinder maa selv svare Skat.

— Det siger sig selv, at det vil være umuligt her at give en blot nogenlunde fuldstændig Skildring af Socialdemokratiets Virksomhed i Landets mange Hundrede By- og Sogneraad. Men Virksomheden er naturligvis gaaet ud paa at gennemføre en saa human Administration som mulig baade af de almindelige sociale Love og af de ekstraordinære Dyrtds- og HjælpeLove, som Krigstiden nødvendiggjorde. Og dertil kommer Bestræbelserne for at gennemføre

saa meget som muligt af de socialistiske Principper, der hvor Partiet har Magt dertil. Fra disse Aar kan særlig nævnes *Boligsprogsmaalet* og Indførelsen af *8 Timers Dagen*.

Københavns Kommune har, efter at Socialdemokraterne blev Flertal i 1917, ydet en betydelig Indsats i Boligsprogsmaalet. I de sidste 3 Aar er der saaledes bevilget 35—40 Mill. Kr. til 3750 Lejligheder, og til Tilskud og Laan til Byggeforeninger eller til Garantier stillet 26½ Mill. Kr. til Disposition (6450 Lejligheder).

Valgresultater.

Ved de kommunale Valg i 1917 monstrede vort Parti 183,777 Stemmer eller 30 pCt. af de afgivne. Vi fik valgt ca. 1500 By- og Sogneraadmedlemmer, erobrede Flertallet i Københavns Borgerrepræsentation og i 48 Kommuner udenfor København.

Mandatantallets og Stemmetallets Vækst i Forhold til Valgene i 1913 ses af følgende Oversigt:

	København			Frederiksberg			Byraad			Sogneraad			Hele Landet		
	Stemmetal		Valgte Kand.	Stemmetal		Valgte Kand.	Stemmetal		Valgte Kand.	Stemmetal		Valgte Kand.	Stemmetal		Valgte Kand.
	Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.	
1913	44181	22	5	10232	5	1	57840	302	14	37565	725	9	160818	1054	29
1917	62596	26	4	9698	6	1	64800	317	19	46683	1100	8	183777	1449	32

Altsaa en Fremgang paa 400 Mandater og 23,000 Stemmer paa 4 Aar.

I en lignende Maalestok er vort Parti rykket ind i *Ligningskommissionerne*, der har Skatteudskrivningen under sig, og i *Hjælpekasserne*, der uddeler Understøttelser — tilvejebragt ved Stats- og Kommunitilskud — uden Fattighjælps sædvanlige Virkninger til saadanne Trængende, som ikke har Trang til vedvarende offentlig Understøttelse.

I *København* erobrede Socialdemokraterne 30 af 55 Mandater og besatte atter Borgerrepræsentationens Formandsplads samt 5 af Magistratens 10 Pladser, saaledes at der nu er 3 socialdemokratiske Borgmestre og 2 socialdemokratiske Raadmænd i København.

Udenfor København har 17 Byer nu folkevalgte socialdemokratiske *Borgmestre*, og alt tyder paa, at man nu er saa vidt i Udviklingen, at socialdemokratisk Flertal vil rykke ind i næsten alle Kobstadkommuner ved Valgene næste Aar.

Den parlamentariske Virksomhed.**Rigsdagsvalgene.**

Ved Valget i 1913 blev det radikale Venstre og Socialdemokratiet Flertal i Folketinget, og det lykkedes at bevare Flertallet ved Valgene efter den nye Valg- og Grundlov i 1918.

Stillingen ved de tre sidste *Folketingsvalg* ses af følgende Skema:

	1910	1913	1918
Venstre	57	44	45
Socialdemokratiet	24	32	39
Radikale Venstre.....	20	31	33
Højre	13	7	22
Erhvervsparti	—	—	1
Ialt...	114	114	140

Det socialistiske-radikale Flertal var saaledes i 1913 63 mod 51, og det er i Øjeblikket 72 mod 68.

I *Landstinget* er Stillingen for Øjeblikket: Venstre 26, Konservervative 18, Socialdemokrater 15 og Radikale Venstre 13, altsaa 28 for 44 mod Regeringen. Denne Forskel paa Folketing og Lands-ting skyldes, at det tidligere Landsting paa Forhaand vælger 18 Medlemmer til at gaa over i det nye. — En Rest af Misforholdene, der utvivlsomt slettes ved den nu paabegyndte Grundlovsrevision.

Socialdemokratiets Stemmetal ved Folketingsvalgene er i de samme Aar vokset saaledes:

1910: 98,718 Stemmer

1913: 107,365 »

1918: 262,796 »

Den stærke Stigning fra 1913 til 1918 skyldes bl. a., at *Kvin-derne* fik Valgret i 1918. Men hvis man regner dette Fodhold til en Fordobling af Stemmetallet af 1913, kan Partiet altsaa notere en absolut Fremgang i Stemmetal paa 50,000. Med den mægtige Tilvækst, som Partiets Organisationer har haft siden sidste Valg, kan der ventes en meget betydelig Fremgang ved de følgende Valg om nogle Maaneder.

Grundloven.

Som omtalt ovenfor rejstes *Forfatningsspørgsmaalet* i Efteraaret 1912, og i de følgende 2½ Aar var dette Spørgsmaal det vigtigste politiske Spørgsmaal. Først i Foraaret 1915 lykkedes det at faa Landstingets Flertal med til en ny Forfatning, som Folketingets Flertal kunde akceptere.

Den nye Forfatning betød et overordentlig stort Fremskridt, idet den privilegerede Valgret afskaffedes. Alle Kvinder og Mænd over 29 Aar fik Valgret til Folketinget, suksessivt faldende med et Aar hvert 4. Aar til 25 Aar. Alle Kvinder og Mænd over 35 Aar fik Valgret til Landstinget. Fra et socialdemokratisk Synspunkt er denne Valgretsalder jo ingenlunde tilfredsstillende, men selve den nye Forfatning gav Demokratiet i Danmark store Chancer for i en nær Fremtid at kunne ændre de mindre tilfredsstillende Afsnit i Grundloven af 1915.

Og i Ojeblikket er Forfatningssagen atter paa Dagsordenen. Folketingets Flertal og Regeringen kræver *Valgretsaldere nedsat til 21 Aar til Folketinget og 25 Aar til Landstinget*, ligesom der ogsaa er foreslaaet andre betydende demokratiske Fremskridt, og selv om Landstingets konservative Flertal ikke vil gaa med til dette Forslag, er der ikke Tvivl om, at den nye Grundlov, som nu paa Grund af Genforeningen med Sønderjylland skal skabes, vil blive et nyt, stort Skridt paa Vejen mod Socialdemokratiets Maal: *Folkelig Republik med Etkammersystem og Valgret fra 21 Aars Alderen.*

Den øvrige Lovgivning.

I Rigsdagssamlingen 1912—13 lykkedes det at faa gennemført en Lov om Hjælp til *Enker med Born* — et Spørgsmaal, som *Socialdemokratiet* havde rejst i Rigsdagen i 1908—09.

Endvidere blev *Fabrikloven* moderniseret.

Da det nye Folketingsflertal var skabt i 1913, toges en Række store Spørgsmaal op, og i de følgende Aar er flere af dem blevet gennemført:

Der er gennemført en *Retsreform*, som opfylder Kravene om Offentlighed, Mundtlighed og Nævninge-Institutionens Indforelse.

Ulykkesforsikringen er reformeret saaledes, at alle, der arbejder for Løn, er indordnet under denne værdifulde Forsikring.

Loven om *folkevalgte Byraadsformænd* er gennemført med det Resultat, at Socialdemokratiet har besat en Række Borgmesterpladser i Landets Kobstæder, og fra *den kommunale Valglov* er Resten

af den privilegerede Valgret, som bestod til Amtsraadene, fjernet. — Og ogsaa denne Reform medførte, at Socialdemokratiet i Kraft af den almindelige Valgret er rykket ind i Amtsraadene trods disses agrariske Oprindelse.

— Der var imidlertid ikke gaaet meget mere end et Aar efter den radikale Regerings Dannelse, før Verdenskrigen udbrød, og dermed mobiliseredes alle Kræfter pludselig i en hel Række nye Opgaver, som kendetegnes ved Ordene: *Varemangel, Arbejdsløshed og Dyrtid*. Der gennemførtes under stadig og haardnakket Kamp med det konservative Landstingsflertal en for Befolkningen overordentsig betydningsfuld Lovgivning.

Der er sørget for anstændige Bidrag til Forsorgelsen af *de indkaldte Soldaters Familier*, og ved ekstraordinære Tillæg er *de Arbejdsløse* sikret større Understøttelser end noget andet Sted. Ved *Dyrtidslove* er Kommunerne sat i Stand til at hjælpe store Dele af Befolkningen over de vanskelige Vilkaar, som Dyrtiden bod, og ved *Dyrtidstillæg og Lontillæg* er Statens store Arbejder- og Funktionærstab hjulpet over Vanskelighederne, indtil den gennemgribende *Lønreform* gennemførtes i Efteraaret 1919.

Dertil kommer, at de vigtigste *Livsforhold* under hele Krigsperioden er holdt nede *i lavere Priser end i noget andet Land* enten ved *Maksimalpriser* eller ved *Tilskud* til Prisreguleringen, og ved *Huslejelovgivningen* er Befolkningen blevet værnnet overfor Grundejerns Profitbegær.

De forskellige Love af den her nævnte Art har i Krigsaarene foranlediget Udgifter til en samlet Sum af *ca. 900 Millioner Kroner*, der saa godt som udelukkende er kommet den mindre bemidlede Del af Befolkningen til Gode, og samtidig er der fort en *Skattepolitik*, der udelukkende har ramt de store Indtægter, Formuer og Arvelodder, saaledes *at ingen Indtægt under 6.000 Kr. i denne Periode har faaet forøgede Skatter!*

Kan der tænkes et bedre Bevis paa Nyttens, ja Nødvendigheden af, at Arbejderklassen skaffer sig stadig større politisk Indflydelse?

— Straks, da Vaabenstilstanden var indtraadt, opstillede Socialdemokratiet en Række *Reformkrav*, som tiltraadtes af Regeringen, og Partiets Formand, der efter Kongresbeslutning i 1916 var indtraadt som Socialdemokratiets Repræsentant i Regeringen, overtog nu Ledelsen af en Del af Indenrigsministeriets sociale Sager for at fremme Arbejdet paa Reformprogrammets Virkeliggørelse.

Resultaterne af Socialdemokratiets Initiativ er allerede mange:

Københavns Landbefæstning bliver nu nedlagt, og det hidtidige Militær- og Fæstningssystem er under Behandling med Afrustning som Maal.

Krigsretterne er afskaffet.

8 Timers Dagen er gennemført ved Lov for Virksomheder med Dognrift og i Praksis for Stat, Kommuner og Hovedparten af de private Bedrifter.

Angaaende *Jordspørgsmaalet* er gennemført forskellige Love, der ikke er uden Betydning, men Socialdemokratiet har dog stemt imod den vedtagne Ordning med Hensyn til Len, Stamhuse og Fideikommisser. Der forberedes nye, vidtgaende Jordreformer.

En vigtig Lov om *forebyggende Borneforsorg* er vedtaget paa Socialdemokratiets Initiativ.

Paa *Skolevæsnets Omraade* er gennemført Love om *Overgang fra privat til offentlig Drift* af de højere Skoler. — En demokratisk Ordning af *Skolepengespørgsmaalet* er vedtaget, hvorefter Adgangen til alle Grader af den højere og højeste Undervisning *vederlagsfrit* staar aaben for den ubemidlede Befolkning. — *Folkeskolens grundige Forbedring* behandles i en Kommission.

Desuden behandler Rigsdagen for Tiden følgende Sager:

Afskaffelse af Natarbejde i Bagerier.

En tidssvarende Lærlingelov.

En gennemgribende Forbedring af Alderdomsunderstøttelsen med Anerkendelse af Arbejderbefolkningens Ret til en bestemt Pension uden eget Indskud.

Forbedring af Ulykkesforsikringen.

Reformering af Sygekasseloven med Løsning af Problemet om Sikring af Sygepleje og Underhold for kronisk Syge.

Forslag om Invaliditetsforsorgelse og

Forslag til *Kontrol med Industrien*.

— I Tilknytning til det sidste Forslag kan det nævnes, at hele Spørgsmaalet om *Socialisering* og om *Arbejdernes Deltagelse i Bedrifternes Ledelse* samt om Kontrol med *Handelsavancen* har været droftet af en Kommission, bestaaende af Medlemmer af Partiets og Fagforbundenes Ledelser og Rigsdagsgruppen, og at Principperne i de af denne Kommission fremsatte *Forslag* er tiltraadt af Partikongressen i Oktober 1919 med alle Stemmer mod 7.

Af ovenstaaende Beretning vil man se, at det socialdemokratiske Parti i Danmark med de bedste Forhaabninger kan gaa

Fremtiden i Mode. Staaende paa Klassekampens Grund søger Partiet at samle Befolkningens Flertal til Arbejde og Kamp for Samfundets Omdannelse, ikke ved Fraser og Talemaader, ikke ved kunstige Revolutions-Efterligninger, men ved Arbejderklassens Organisation, Skoling og Dygtiggørelse og stadig stigende Indflydelse paa Samfundets Anliggender. Og de forestaaende Folketingsvalg — ved hvilke Partiet vil monstre sine Stemmer i alle Landets Valgkredse — vil bekræfte, at Socialdemokratiet er dybere rodfæstet i den danske Befolkning end nogen Sinde for!

Th. Stauning,
Forretningsfører.

Alsing Andersen,
Sekretær.

FAGFORENINGSBEVÆGELSEN I DANMARK

BERETNING TIL
DEN SKANDINAVISKE ARBEJDERKONGRES
I KØBENHAVN 1920

De samvirkende Fagforbund.

Fra omkring Aaret 1895 gik Arbejdsgivernes Organisationer stærkt fremad i Medlemstal og optog samtidig et mere udviklet Samarbejde, der gav sig Udslag i, at de paaførte Arbejderne flere meget omfattende og langvarige Arbejdsstandsninger.

Disse Kendsgerninger lærte Arbejderne, at deres daværende Organisationsform, hvor Understøttelsen under Arbejdsstandsninger var baseret paa frivillige Indsamlinger, ikke længere var tilstrækkelige og tidssvarende.

De første Dage i Januar 1898 samledes derfor ca. 400 Repræsentanter for de forskellige Fagforbund og dannede en Centralorganisation, der fik Navnet »De samvirkende Fagforbund«.

Denne Centralorganisations Opgave blev at yde de tilsluttede Organisationer Vejledning og Bistand i deres Bestræbelser for ad faglig Vej at fremme Arbejdernes Interesser og yde økonomisk Støtte under Konflikter, der har Arbejdsstandsninger til Følge.

Midlerne til Understøttelsen tilvejebringes ved Paaligning hos de Organisationer, der ikke er i Konflikt.

Betingelserne for at opnaa denne økonomiske Støtte fastsattes nærmere i Lovene, men de enkelte Forbunds Selvstyre blev bibeholdt i den størst mulige Udstrækning. Økonomisk Støtte ydes ikke til Arbejdsstandsninger, som ikke omfatter mere end 2 pCt. af den paagældende Organisations Medlemmer, men for saadanne Konflikters Vedkommende har Organisationerne fuld Handlefrihed, baade med Hensyn til Iværksættelse og Afslutning.

De Beløb, der i de forløbne 22 Aar er udbetalt i Understøttelse, er af en saadan Størrelse, at de fuldtud leverer Bevis for, at det gamle System med de frivillige Indsamlinger vilde have spillet uhjælpelig Fallit, saa meget mere som Understøttelserne har maat-

tet udredes med ret store Beløb i enkelte Aar, medens de har været mindre eller slet ikke forekommet i andre Aar.

Som Eksempel herpaa kan anfores, at der i 1899 udskreves Kr. 11,00 pr. heltbetalende Medl., i 1900 Kr. 5,55 pr. h. Medl., i 1902 Kr. 4,15 pr. h. Medl. og i 1911 Kr. 8,10 pr. h. Medl., medens der i Aarene 1909, 1910 og 1917 slet intet udskreves, og i Aarene 1901, 1903, 1908, 1912, 1915 og 1918 i intet af Aarene udskreves over 50 Øre pr. h. Medl.

Den samlede Understøttelse, der er udbetalt gennem De samvirkende Fagforbund fra 1898 til 1920 til Strejker og Lockouter i Indlandet andrager 3,723,719 Kr., og i samme Tidsrum er der til Lønbevægelser i Udlandet igennem De samvirkende Fagforbund udbetalt 734,976 Kr.

Hertil kommer, at en stor Del af Organisationerne har indgaaet Overenskomster med deres Broderorganisationer i Udlandet om gensidig Støtte under Arbejds konflikter. Disse Organisationer sender som Regel deres Hjælp direkte til de paagældende Broderorganisationer, hvor Kampen føres. Som Følge heraf, og ogsaa ved at andre Organisationer har sendt Understøttelse direkte, er der foruden det gennem De samvirkende Fagforbund afsendte fra 1898 til 1919 ydet et Beløb af 1,000,814 Kr. til Understøttelse af Arbejderkampe i Udlandet.

Alle kan sikkert være enige om, at ovenstaaende Resultater ikke vilde have kunnet opnaas uden en Centralisation, hvis vigtigste Grundpille er den obligatoriske Strejkeunderstøttelse med dertil hørende Pligt til at betale Bidrag til de af Centralorganisationen godkendte Arbejdsstandsninger.

De Organisationer, der staar tilsluttede De samvirkende Fagforbund, har i Tiden fra 1898 til 1919 til Understøttelse under Arbejdsstandsninger i Indlandet, foruden de fra De samvirkende Fagforbund modtagne Beløb, udbetalt 5,930,774 Kr.

I de første Aar efter Dannelsen af De samvirkende Fagforbund var der nogen Svingning af Medlemsantallet, foranlediget ved, at nogle Forbund udmeldte sig, og ved, at der var daarlige Konjunkturer paa Arbejds markedet, men i det hele taget har der, som nedenstaaende Opgørelse viser, forøvrigt kun været Fremgang at notere:

Medlemstallet var den	31/12.	1898	50,959
—	—	31/12.	1903 62,869
—	—	31/12.	1908 96,651
—	—	31/12.	1913 114,698
—	—	31/12.	1918 255,150

Af disse var de 213,281 mandlige og 41,869 kvindelige Medlemmer.

De tilsluttede Forbunds Antal er forøget med over 50 pCt., og Afdelingernes Antal er i samme Tidsrum steget fra 745 til 2372.

Den kolossale Tilvækst i den sidste 5aarige Periode, der i Procent andrager 122,5, og som navnlig fandt Sted i Aarene 1917 og 1918, skyldtes i første Række, at der fra Lovgivningsmagtens Side foretoges en Forandring af Loven om de statsanerkendte Arbejdsloshedskasser, saaledes at den Karenstid af 12 Maaneder, der var for at opnaa Ret til Udbetaling af Understøttelse, for en Tid sattes ud af Kraft. Dette var foranlediget af en stor Arbejdsloshed, der indtraadte efter Iværksættelsen af den udvidede Undervandskrig og Amerikas Inddragelse blandt de krigsforende Magter.

Denne Bestemmelse er dog igen ophævet, men der er alligevel ingen Tvivl om, at Medlemstilvæksten er fortsat i Lobet af 1919, men Tallene herover er endnu ikke til Raadighed.

Den største Tilgang har fundet Sted blandt de ufaglærte Arbejdere og blandt Kvinderne. Landarbejderforbundet har saaledes i Aaret 1918 haft en Tilvækst af 25,800 Medl., Dansk Arbejdmandsforbund 18,217 Medl., Kvindeligt Arbejderforbund 5,088 Medl. og Dansk Skrædderforbund 4,735 Medl.

Den stærke Tilgang af Kvinder skyldes dog ogsaa for en stor Del en Beslutning, der blev taget paa en Generalforsamling i De samvirkende Fagforbund 1916, der gik ud paa, at der skulde lægges særlig Vægt paa at faa Industriens Kvinder organiseret, og dette Arbejde var allerede med godt Resultat paabegyndt, forinden Arbejdsloshedsloven undergik sin midlertidige Ændring.

Forhaabentlig vil det lykkes at beholde den allerstørste Del af de Medlemmer, der er vundet for Organisationerne under de lidt særegne Forhold, saaledes at det vedvarende vil kunne siges, hvad sikkert kan siges for Øjeblikket, at de danske Arbejdere er dem, der har naaet den højeste Organisationsprocent i Verden.

Den finansielle Styrke for Organisationerne under De samvirkende Fagforbund udgjorde pr. 31/3. 1919 15,996,342 Kr., hvoraf 3,376,964 Kr. var anbragt i Laan, Obligationer o. s. v., hovedsagelig i Arbejdernes egne kooperative Foretagender.

Udenfor De samvirkende Fagforbund stod den 31/12. 1918 15 Forbund og 7 enkeltstaaende Foreninger med tilsammen 57,773 Medl.

De største af disse er Handels- og Kontormedhjælperne (ca. 23,000 Medl.), Tomrerne (6,694), Murerne (ca. 6,000), Somændene (ca. 4,500), Bryggeriarbejderne (4,042) og Telefonarbejderne (3,200 Medl.).

Der er dog Tegn, der tyder paa, at Arbejderne i stigende Grad indser Centralisationens Nytte og Betydning, idet de i det sidste Aarstid foretagne Afstemninger indenfor enkelte Forbund har vist stigende Flertal for at forblive i De samvirkende Fagforbund, og indenfor flere af de udenforstaaende Organisationer arbejdes der for Indmeldelse i Centralorganisationen.

Lønbevægelser.

Det vil her være umuligt at komme ind paa en detailleret Fremstilling af de senere Aars Lønbevægelser.

Krigen har jo her, som i andre Lande, medført en stedse stigende Dyrtdid, der har tvunget Arbejderne til stadig at søge deres Lønforhold forbedret, og dette har ogsaa fundet Sted mange Gange for alle vore Medlemmer.

I Tiden før Krigen var det almindeligt, at Lønoverenskomsterne sluttedes for et Tidsrum af 5 Aar, og Arbejdsgivernes Bestræbelser gik ud paa at faa saa mange Overenskomster som muligt til at udløbe samtidig.

Dette lykkedes i nogen Grad og paa den Maade, at de Overenskomster, der udløb i 1911, afsluttedes paa 5 Aar, i 1912 paa 4 Aar o. s. fr., saaledes at det store Flertal af Overenskomsterne udløb i Foraaret 1916.

Der var vel oprindelig planlagt et større Slag imod Arbejderne, men i Stedet afsluttedes der, uden større Arbejdsstandsninger, nye Overenskomster, der skulde gælde for et Tidsrum af 2 Aar. Der var dog Strejke af Svende, Tilskærere og Syersker i Herrekonfektionsbranchen og af Støberiarbejdsmændene, og Arbejdsgiverne varslede i den Anledning en Lockout for ca. 70,000 Arbejdere. Ved Indgriben af Statens Forligsmand lykkedes det dog at undgaa Lockoutens Ikrafttræden.

Dyrtidsstigningen var paa dette Tidspunkt 24 pCt., i Henhold til en Udregning, foretaget af Det statistiske Departement, baseret paa et aarligt Budget paa 2000 Kr. i 1914.

Der fandt imidlertid en fortsat Stigning af Prisen paa Livsfornodenhederne Sted, denne var saaledes i August 1916 36 pCt., i Februar 1917 48 pCt. og i August 1917 55 pCt., og selvfølgelig kunde de i Februar 1916 opnaaede Fordele, der ikke gav fuld Dækning for den daværende Prisstigning, ikke tilfredsstillende i et Tidsrum af 2 Aar.

Der blev da ogsaa overalt og paa mange Maader rejst Krav om

Dyrtidstillæg til de løbende Overenskomster, og disse Krav maatte Arbejdsgiverne i stor Udstrækning bøje sig for.

Da Overenskomsterne saa udlob i Foraaret 1918, var Dyrtidsstigningen naaet til 66 pCt., og der opnaaedes Enighed om mod et Tillæg at forlænge Overenskomsterne til Foraaret 1919, men dog saaledes, at hvis Dyrtiden stadgi blev større, skulde der i August s. A. forhandles om et yderligere Tillæg.

Da Det statistiske Departements Opgørelse pr. 1. August viste en Stigning til 82 pCt., fik vi den saakaldte »Augustregulering«, der gav de fleste Arbejdere et Tillæg til Timelønnen af 12 Øre til Mænd og 8 Øre til Kvinder, men som for de fleste Fags Vedkommende omregnedes til 20 pCt. til Akkorderne.

I Foraaret 1919 var Dyrtiden steget til 90 pCt., og der foretoges en gennemgribende Revision af Priskuranterne med ret betydelige Tillæg, og de nye Overenskomster skulde gælde et Aar.

Men fortsatte Prisstigninger, der i August 1919 opgjordes til 111 pCt. paa Priserne i 1914, maatte medføre nye Forhandlinger, og Resultaterne heraf var ogsaa i al Almindelighed tilfredsstillende.

Fortsatte Prisstigninger har tvunget Arbejderne til at opsigte Overenskomsterne til Foraaret 1920, men nu har Arbejdsgiverne indtaget det Standpunkt, at de kræver de gældende Overenskomster plus Dyrtidstillæg forlængede uforandrede et Aar, og hvis dette Standpunkt fastholdes, kommer maaske den store Styrkeprøve, som fra Arbejdsgivernes Side længe har været forberedt, men som de ikke for har set sig i Stand til at faa iværksat.

Den 8 Timers Arbejdsdag.

I de ca. tredive Aar, der er forlobet, siden den internationale socialistiske Kongres i Paris vedtog, at der den 1. Maj hvert Aar skulde foranstalles Demonstrationer for Gennemførelsen af den 8 Timers Maksimalarbejdsdag, er dette sket Fyldest her i Danmark, og navnlig i de senere Aar er det sket i Forbindelse med Arbejdshvile i større Udstrækning.

Ligeledes er der af Socialdemokratiet indbragt Lovforslag herom i Rigsdagen, men Forslaget er ikke blevet vedtaget. Der er nu nedsat en Regeringskommission til at fremsætte Forslag om 8 Timers Arbejdsdagen.

Fagforeningerne har ogsaa arbejdet stærkt for Sagens Realisation, men selv om der ved mange Lejligheder er opnaaet Forkortelser af Arbejdstiden, saa gik det dog ofte saaledes, at det i sidste

Instans var dette Kravs Gennemførelse, der gaves Afkald paa til Fordel for haardt tiltrængte Lønforhøjelser.

Der var derfor stadig langt igen til 8 Timers Dagens Gennemførelse, da De samvirkende Fagforbund i Efteraaret 1918 besluttede at søge Sagen realiseret ved en generel Ordning med Arbejdsgiverforeningen.

Ved de Forhandlinger, der kom i Stand som Følge af denne Beslutning, lykkedes det at komme Målet ret nær, idet der den 13. Januar 1919 opnaaedes Enighed om en Overenskomst, der fastslog, at al Arbejdstid

paa 10	Timer	og	derover	nedsættes	til	9	Timer,	Lørdag	8	Timer
«	9 ¹ / ₂	—	—	—	—	8 ¹ / ₂	—	—	8	—
«	9	—	—	—	—	8 ¹ / ₂	—	—	8	—
«	8 ¹ / ₂	—	—	—	—	8	—	—	8	—

Dog toges der Forbehold for visse Arbejdere, f. Eks. i Landbrug og Søfart.

Det bestemtes samtidig, at der skulde nedsættes et Udvalg af 5 Arbejdere og 5 Arbejdsgivere og Statens Førligsmænd som Formand, som skulde træde sammen den 1. Juli og undersøge, om der paa Grundlag af de til den Tid eksisterende Forhold i Ind- og Udland var Mulighed for Gennemførelse af en yderligere Forkortelse af Arbejdstiden.

Denne generelle Overenskomsts Gennemførelse betød, at ca. 59,000 Arbejdere, som havde en Arbejdstid paa 10 Timer eller derover, kom ned paa 9 Timer, 29,000, som arbejdede 9¹/₂ Time, kom ned paa 8¹/₂, 68,000, som arbejdede 9 Timer, kom ogsaa ned paa 8¹/₂, og 9,000, som arbejdede 8¹/₂ Time, kom ned paa 8, og samtlige Arbejdere kom ned paa 8 Timer om Lørdagen.

Med denne generelle Overenskomst, hvortil var knyttet den Bestemmelse, at der i alle Tilfælde skulde ydes fuld Erstatning af Arbejdsgiverne for den forkortede Arbejdstid, gik de enkelte Organisationer saa til de almindelige Overenskomstforhandlinger i Foraaret 1919.

Det Udvalg, der i Henhold til ovenstaaende skulde træde sammen den 1. Juli, traadte, paa Grundlag af en Beslutning paa De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling i April Maaned, sammen tidligere, og Resultatet af Udvalgets Forhandlinger blev, at der den 17. Maj opnaaedes Enighed om, at senest 1. Januar 1920 skal den normale Arbejdstid være 8 Timer daglig eller 48 Timer ugentlig.

Herfra undtages dog stadig Søfart og Landbrug, ligesom de Fag,

f. Eks. Kuske og Fyrbodere, der har en ekstra Arbejdstid udover den normale, vedblivende bevarer denne Arbejdstid udover de 8 Timer.

Overenskomsten fastslog ogsaa, at hvor et Fags Arbejdere og Arbejdsgivere kunde enes om et tidligere Tidspunkt end 1. Januar 1920 for 8 Timers Dagens Indforelse, kunde dette ske (hvilket ikke faa Fag enedes om), samt at fra 1. Oktober 1919 skulde Arbejdstiden i hvert Fald nedsættes til 8 $\frac{1}{2}$ Time daglig med tidligere nævnte Undtagelser.

Nu fra 1. Januar 1920 er 8 Timers Dagen altsaa en Kendsgerning for de allerfleste Arbejders Vedkommende, og det er værd at bemærke, at dette for De samvirkende Fagforbunds Medlemmers Vedkommende er sket uden Kamp og kun i Kraft af den Styrke, der ligger i en stærk Centralisation, en fornuftig Taktik og klog Udnyttelse af alle foreliggende Kendsgerninger.

Tilbage staar nu at faa Loven om 8 Timers Dagen gennemført i Rigsdagen, saaledes at den yderligere befæstes og kommer til at gælde ogsaa for andre Arbejdere og ikke kan tages tilbage af Arbejdsgiverne, hvis Mulighed dertil skulde fremkomme.

Ferie.

Samtidig med Bestræbelserne for Arbejdstidens Nedsættelse er der i de senere Aar af Organisationerne lagt Vægt paa at faa gennemført Princippet Sommerferie med Udbetaling af fuld Lon.

Arbejderne ved Staten, Kommunerne og Privatbanerne har alle faaet gennemført fra 7 til 14 Dages Ferie, og flere andre Fag, f. Eks. Bagere, Keramikere, Korkskærere, Litografer, Skorstensfejere og Tobaksarbejdere er det ogsaa lykkedes for, for alle Medlemmerne.

Andre Fag har løst Spørgsmaalet delvis; saaledes har af Sukkervare- og Chokoladearbejderne ca. 90 pCt., af Glasarbejderne ca. 88 pCt., af Typograferne ca. 70 pCt., af Barbererne ca. 50 pCt., af Hattemagerne ca. 49 pCt. og af Slagteriarbejderne ca. 43 pCt. og en Række andre Fag en mindre Procentdel overenskomstmæssig Ferie i flere eller færre Dage. Alt i alt er der overenskomstmæssig Ferie for ca. 24 pCt. af Arbejderne, men der er dog store Grupper, som slet ikke har været i Stand til at faa nogen som helst Ferie fastsat i Overenskomsterne.

De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling i April 1919 behandlede hele dette Spørgsmaal og vedtog følgende Udtalelse:

»Generalforsamlingen udtaler, at Arbejdernes Krav om Sommerferie med Lon er fuldt berettiget, og paalægger Forretnings-

udvalget at fremsætte Krav herom overfor Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening, saaledes at en Ordning heraf kan indføres i Sommeren 1920.«

Der er siden indhentet Oplysninger hos de forskellige Organisationer om Feriernes Udstrækning i de paagældende Fag, og de kommende Tider vil nu vise, om der er Mulighed for Sagens generelle Losning med det samme i hele sin Udstrækning. Skulde dette ikke lykkes i første Omgang, saa er Sagen i hvert Fald nu inde i det rigtige Spor, saaledes at der kan fremskaffes en nogenlunde ensartet Afgørelse for alle Arbejdere, og dette Krav vil ikke ret længe kunne holdes nede.

Arbejdsløsheden.

De urolige og uberegnelige Forhold i Krigsaarene skabte paa mange Omraader en Usikkerhed indenfor Industrien, der gav sig Udslag i en omfattende Arbejdsløshed, der navnlig i de sidste Aar til Tider næsten antog Karakteren af en Katastrofe.

Dette skyldtes navnlig manglende Tilforsler af Raamaterialer og ramte særlig haardt i Tobaksindustrien og Tekstilindustrien og de Fag, der er afhængige heraf. Men ogsaa Industrier, der er interesserede i Eksport, som vanskeliggjordes meget af Undervandskrigen, rantes meget føleligt.

I Aarene fra 1912 til 1916 var Gennemsnitstallet af Arbejdsløse 6623, men i 1917 var det 14,651 og i 1918 37,872 = 18,8 pCt.; Antallet af tabte Arbejdsdage androg 10,303,154 = 47,3 Dage pr. Arbejder. Den sidste Maaned i 1918 var der 63,600 Arbejdsløse.

Kulminationspunktet er dog først naaet i 1919, idet der i Januar var ca. 66,000 og i Februar endog 72,000, men saa gaar det heldigvis nedad, men der er dog i Marts stadig 48,800 og i April 25,900.

Takket være vor politiske Indflydelse var det muligt at faa gennemført betydelige Forbedringer af Arbejdsløshedsunderstøttelsen, baade med Hensyn til dennes Størrelse og Udstrækning.

Der blev fra Arbejdsgivernes Side rettet voldsomme Anklager imod Arbejdsløshedskasserne, som man paastod lod sig misbruge i høj Grad af de Arbejdsløse og til Understøttelse af ulovlige Strejker, men hver Gang, Anklagerne toges op til Undersøgelse, viste det sig, at disse var byggede paa et meget lost Grundlag, selv om det naturligvis ikke helt kunde undgaas, at der fra enkeltes Side fandt Misbrug-Sted, men i Forhold til det store Antal Arbejdsløse var det kun i ganske faa Tilfælde, der fandt Misbrug Sted.

Faglig Arbejdsanvisning.

Den 1. Juli 1913 traadte der en Lov om kommunale Arbejdsanvisningskontorer i Kraft.

Disse kommunale Kontorer har et ret intimt Samarbejde med de statsanerkendte Arbejdsloshedskasser.

Det kopenhavnske Kontor, der samtidig virker som Centralkontor for hele Landet, ledes af en Direktor og et Tilsynsraad, hvis ene Halvdel bestaar af Arbejderrepræsentanter. Anvisningskontorerne skal anvise Arbejde af enhver Art, og Anvisningen skal ske uden Vederlag.

Kontorenes Virksomhed fortsættes uafhængig af indtrædende Arbejdsstandsninger, men der skal gives de Arbejdssøgende Underretning om Arbejdsstandsninger, naar Kontoret selv har modtaget Oplysning herom fra en faglig Organisation.

I de sidste Par Aar er Virksomheden udvidet til ogsaa at omfatte Anvisning af Lærlinge.

Selv om Loven nok kan siges at virke tilfredsstillende, saa er Forholdet dog saaledes, at det aller største Antal Anvisninger foretages gennem Organisationerne, som det hele Tiden har været Tilfældet, og i de Tilfælde, hvor Henvendelserne om Arbejdskraft sker gennem de kommunale Kontorer, er det dog Organisationerne, der bestemmer, hvilke Arbejdere der skal anvises, og det er selvfølgelig ogsaa dem, der til enhver Tid har de bedste Betingelser for at kunne anvise de bedst kvalificerede Arbejdere til det paagældende Arbejde.

Den faste Voldgiftsret.

Loven om Den faste Voldgiftsret traadte i Kraft den 12. April 1910, og dens Formaal er at domme i Sager, der angaar formentlige Retsbrud paa kollektive Arbejdsaftaler, samt Brud paa det saakaldte »Septemberforlig«.

Den faste Voldgiftsret har behandlet ialt ca. 320 forskellige Sager, deraf alene siden 1. Januar 1918 ca. 100. De mange Sager i de sidste Aar er en Folge af de meget vekslende Forhold i Levevilkårene, der jo har faaet Forudsætningerne for de indgaaede Overenskomster til at briste paa forskellige Punkter; men dette er dog ikke den eneste Aarsag, idet den systematiske Nedbrydning af Respekten for indgaaede Overenskomster og Septemberforligets Overholdelse, der er drevet fra syndikalistisk Side, jo ikke har været helt uden Virkning.

Loven er fornylig revideret, men der foretoges ingen væsentlige

Ændringer: kun udvidedes Dommersuppleanternes Antal fra 6 til 16, og Lovens Omraade udvidedes til at omfatte Handelsvirksomheder og Landbruget. Dette skete efter herom fremsat Ønske af de paagældende Arbejderorganisationer.

Forligsmandsinstitutionen.

I samme Tidsrum, som Loven om Den faste Voldgiftsret har virket, har vi haft en Lov om en Forligsmand i Arbejdsstridigheder, hvis Opgave det er at søge Stridigheder mellem Arbejdere og Arbejdsgivere bilagt. Hans Virksomhed kan paakaldes af en af de stridende Parter, men han kan ogsaa selv skride ind, hvis han finder, at Samfundets Interesse kræver det.

Forligsmanden vælges for et Tidsrum af 2 Aar ad Gangen af Indenrigsministeren efter Indstilling af Den faste Voldgiftsret.

Forligsmandsinstitutionen har ofte bidraget til at undgaa alvorlige Arbejdsstandsninger.

Den socialdemokratiske Arbejderskole.

I Vinterhalvaaret 1910—11 paabegyndtes i København en Aftenskole med Undervisning 3 Aftener à 2 Timer ugentlig i 6 Maaneder, og der fortsattes de følgende Vintre, indtil Virksomheden standstedes ved Krigens Udbrud i 1914.

Undervisningsfagene var »Socialøkonomi«, »Den materialistiske Historieopfattelse«, »Socialismens Historie«, »Statistik«, »Fagbevægelsens Historie og Praxis«, »Arbejderlovgivning«, »Administration af Stat og Kommune« og »Dansk«.

Partikongressen i 1908 havde med Tilslutning af De samvirkende Fagforbund truffet Beslutning om Paabegyndelse af denne Virksomhed som en Begyndelse til den Partiskole, man ønskede at faa oprettet, og paa Grundlag af de indhostede Erfaringer vedtog Kongressen og De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling i 1913 at fortsætte Arbejdet i denne Retning.

Medens Undervisningen fortsattes, fremskaffedes der saa en Række Oplysninger fra Udlandet om lignende Skoler (England, Tyskland, Sverige og Østrig). Men de Beregninger, der kunde anstilles paa Grundlag af de indvundne Erfaringer og de fremskaffede Oplysninger, viste, at den paatænkte Partiskole — som maatte være en Dagskole for at faa den tilsigtede Betydning — vilde kræve for store økonomiske Ofre, til at man straks kunde løse Opgaven, og det vedtoges saa, dels at genoptage Aftenskoleundervisningen og dels at henstille til alle Fagforeninger og socialdemokratiske

Foreninger og kooperative Organisationer at give et aarligt Bidrag af 10 Øre pr. Medlem til Dannelse af et Arbejderskolefond, der skulde danne Grundlaget for den paatænkte Dagskole.

Aftenskoleundervisningen genoptoges saa i Efteraaret 1916 og er siden fortsat med virkeligt tilfredsstillende Resultat. Skolen er et Halvaarskursus, og Fagene er de samme som allerede nævnt, hvortil dog i Aar er føjet nogle Timer med Gennemgang af den industrielle Udviklings Historie i Danmark.

Det har vist sig hensigtsmæssigt ikke at holde Undervisning mere end 2 Aftener à 2 Timer ugentlig, ligesom det heller ikke er godt at have for mange Fag.

Af disse Grunde lader man nu Undervisningen omfatte 2 Halvaar, og i det andet Halvaar er Fagene mere videregaaende.

I Aar er de f. Eks. Karl Marx's økonomiske System samt Elementær Jura (Det daglige Livs Retsregler), hvortil kommer Studiekreds-Øvelser, der skal give Eleverne Færdighed i at behandle et Emne skriftligt og mundtligt.

Eleverne udpeges af Organisationerne, og disse betaler et vist Beløb pr. Elev, ligesom Eleverne betaler et mindre »Indskud«.

Den saaledes skitserede Undervisning agtes fortsat, og der er almindelig Tilfredshed hos Eleverne, hvilket viser sig paa de Fællesmøder, der nu og da afholdes mellem Skolens Bestyrelse, Lærere og Elever, og hvor disse har Adgang til at udtale sig om Undervisningen.

Imidlertid er det Maal, man i sin Tid satte sig — Dagskolen — endnu ikke naaet. Det omtalte Arbejderskolefond har naaet en Sum af ca. 25,000 Kr., men til de tidligere Vanskeligheder er Pengenes synkende Værdi nu kommet som en ny Hindring paa Vejen mod den socialistiske Arbejder-Dagskole.

Angreb paa Centralisationen.

Trods den Fremgang, det af foranstaaende korte Beretning fremgaar, der har været for De samvirkende Fagforbund, og de Resultater, der er naaet, er der dog langt fra at være Enighed blandt Arbejderne om Centralisationens Nytte og Nødvendighed.

Tværtimod er der, navnlig i de senere Aar, drevet en meget hensynslos Agitation imod De samvirkende Fagforbund.

Ingen Lejlighed er gaaet ubenyttet bort, og Tonen i Angrebene har været hentet saa langt nede fra, at den ikke har været organiserede Arbejdere værdig.

Det meste har været en systematisk Nedrakning af Organisatio-

nernes Tillidsmænd, der betegnedes som Slyngler, Svindlere og Forrædere, der i Forstaaelse med Arbejdsgiverne er med til at holde Arbejderne nede.

En enkelt Ting af mere saglig Natur, der har været Genstand for stadige og stærke Angreb, er det Forlig, der dannede Afslutningen paa den store Lockout i 1899, og som stadig bestaar.

I de over 20 Aar, dette Forlig har bestaaet, er den Udvikling, der har bragt De samvirkende Fagforbund og dets Medlemmer paa sit nuværende Stade, foregaaet, men alligevel hævdes det fra syndikalistisk Side, at »Septemberforliget« er Skyld i, at Arbejderne ikke er naaet langt videre, hvorfor det ene rigtige er at slaa De samvirkende Fagforbund i Stumper og Stykker for derved at faa dette »raadne« Forlig ud af Verden.

Sandheden er imidlertid den, at Septemberforliget først og fremmest er en Hindring for Udfoldelsen af den syndikalistiske Taktik, der jo ikke anerkender Pligten til i det hele taget at overholde indgaaede Overenskomster, medens den Retning af Arbejderbevægelsen, der ønsker Respekt for trufne Aftaler i videst mulig Udstrækning ikke generes nævneværdigt af dette Forligs Bestemmelser.

Hermed er dog ikke sagt, at der ikke i Forliget findes Bestemmelser, som kunde ønskes anderledes, den Skæbne deler det med alle andre Forlig.

Spørgsmaalet om Septemberforligets Opsigelse, der kun kan foretages af de to Hovedorganisationer, Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund, blev drøftet paa De samvirkende Fagforbunds Generalforsamling i April 1919, og der nedsattes et Udvalg til paa Grundlag af indsendte Ændringsforslag at samarbejde disse til et Forslag.

Dette Udvalgs Arbejde, der endnu ikke er tilendebragt, forelægges saa for et Repræsentantskabsmøde, der er bemyndiget til at træffe Beslutning om, hvilke Ændringer der eventuelt skal søges gennemført, og om Forliget skal opsiges.

I Januar 1912 nedsattes, ogsaa som Folge af Angreb paa De samvirkende Fagforbund, et Udvalg, der skulde udarbejde Forslag til Ændring af De samvirkende Fagforbunds Love, og hvortil ethvert Medlem af en Arbejderorganisation hunde indsende Forslag.

Dette Udvalgs Arbejde behandledes paa en Generalforsamling i 1913, men Resultatet var, at der kun vedtoges ganske faa Ændringer og ikke af principiell Betydning.

Naar det maa indrømmes, at Jordbunden for en Agitation imod den bestaaende Organisationsform har været god at arbejde i, dels

paa Grund af den stadige Prisstigning paa alle Livsfornødenheder, den til Tider kolossale Arbejdsloshed og Tilgangen af de mange nye Medlemmer, af hvilke mange fuldstændig mangler Kundskab om de faglige Organisationers Udvikling og Styrkeforholdet overfor de organiserede Arbejdsgivere, saa kan det ikke siges, at Syndikalisterne har opnaaet ret meget.

De tre, fire kopenhavnske Fagforeninger, det dels er lykkedes dem at splitte, og dels er lykkedes dem at faa til at udmelde sig af deres respektive Forbund, betyder overfor den store Arbejdermasse ikke ret meget og er sandsynligvis kun af forbigaaende Natur.

Der er derfor stadig kun Grund til at se med Fortrøstning paa Arbejderbevægelsens Fremtid og bevare Troen paa, at det store Flertal af Arbejderne ikke lader sig forvirre og vildlede, men altid vil kunne indse, at dette at arbejde i Fællesskab og Kontakt med deres øvrige Klassefæller altid maa give de bedste Resultater, konsolideret i retsbeskyttede Overenskomster, og er at foretrække fremfor at splitte sig i mindre Grupper, der hver for sig søger at pleje sine Interesser uden at have Øje for hele Arbejderstandens Vel og paa saa løst Grundlag, at mulig opnaaede Resultater kan tages tilbage af Arbejdsgiverne ved første gunstige Lejlighed.

P. F. V.

Carl F. Madsen.

Hans Jacobsen.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk